

Şəddat CƏFƏROV

"Bakı mətbəəsi"nin direktoru,
Respublikanın ilk poliqrafçı alimi, iqtisadiyyat
elmləri üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan və Rusiya Yazıçılar və
Jurnalistlər Birliklərinin üzvü

Çoban cavab verir ki, mən onu qaytararam. Hökmdar inanmasa da, çobana yol tədarükü görünür və onu yola salır. Çoban yola düşməmişdən əvvəl bir dəstə yovşan da qırır, özüylə götürür.

Çoban uzaq mənzili yaxın edir. Özü-nü müdrikin olduğu məmləkətə, onun yanına çatdırır. Hal-əhvaldan sonra ona geri qayıtmaq haqqında hökmdarın xahişini yetirir. Müdrik qəti etiraz edir. Çoban görür ki, müdrik bərk inciyib və geri qayıtmaq fikri yoxdur. Onda qoltuğundan yovşan dəstəsini çıxartıb müdrikə verir. Deyir ki, heç olmasa elin, oban, yerin-yurdun yadına düşəndə bu yovşanı iyləyərən. Onun qoxusundan təskinlik taparsan.

Müdrik yovşanı əlinə alıb burnuna yaxınlaşdırır. Qoxusunu ciyərlərinə çəkir və birdən hönkürtü ilə ağlayır. Elə həmin andaca durub yığışır və çobanla birlikdə öz yurduna qayıdır. Elindən, obasından, məmləkətindən küsmüş müdriki vətənə yovşan qoxusu qaytarır. Xalq təbabətində yovşanın yaddaşı qaytarmaq gücündə olduğunu deyirlər. Sözümlə ona gəlir ki, Şamil Əhmədlinin kitabına toplanmış hekayətlərin hər birində onun doğulub böyü-

ilə insanların varlığını səfərbər edir. Mənəvi saflıq üçün qəlblərini təmizləyirlər. Şairlər də poeziya ilə, yazıçılar da təsvirləri ilə insanların beləcə təsir göstərmək gücündə olurlar.

Görünür, Şamil Əhmədli dostum Əli Rza Xələflinin dediği kimi, bəxtli ulduz altında doğulub. O, sözü və səsi öz varlığında birləşdirə bilir: "Adamlar Şamili çox tez kəşf etmişdilər. Hələ tələbəliyindən əvvəl Beyləqanda orta məktəbdə oxuyanda onun uşaq səsi Mil düzünün havasına qovuşur, küləklərinə qarışır, eşidənlərin, dinləyənlərin ruhuna axırdı. Elə Şamil Əhmədli özü də özünü tez tapmışdı. Çoxlu "əhsən"lərin, "sağ ol"ların, isti alqışların içindən tapmışdı özünü". Elə kitabın redaktorunun, yəni Şamil Əhmədlinin dostluq haqqında yazdığı bu cümlələr də şahidlik edir ki, Şamil Əhmədli ilk gəncliyindən bəri el adamı olub, el içində böyüyüb. Onun haqqında yazılanları da nəzərdən keçirəndə məlum olur ki, böyük dinləyici axını illər boyu Şamili sevib, əzizləyib. Zənnimcə, bunun özü də təkcə Şamil Əhmədlinin sənəti ilə bağlı deyil. Bəlkə daha çox onun özünün cəmiyyətdə, insanla-

hərləri, gözəl kəndləri xarabalığa çevirdi. Zəngin Qarabağın yerüstü və yeraltı sərvətlərini talayıb apardı. Düşməni yeri, yurdu xaraba qoyduqca bəlkə də belə düşüncüdü ki, daha insanlar bu xarabalıqlara tərəf üz çevirməyəcək. Amma düşməni bir əsas məsələni unutmuşdu. Bu da Azərbaycan xalqının tarixi yaddaş gücüdür. Sənətin ecazkar dili ilə nəinki yurddan ayrılanlar, lap elə yurddan uzaqlarda doğulanlar da Şamil Əhmədli kimi sənətkarların kitablarını oxuduqca ruhlarında, yaddaşlarında bir oyanış olacaq. Onların yurda qayıdış istəkləri qarşısalmızmaz gücə çevriləcək.

Kitabda maraqlı fotosəkillər bukleti də oxuculara təqdim olunur. Bu dəyərli fotosəkillərdə Şamil Əhmədlini əhatə edən mənəvi mühit bütövlüyü ilə görünür. Biz fotosəkillərdə onu Azərbaycanın görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri sırasında görürük. Xalq şairi Ramiz Rövşən, xalq artisti Flora Kərimova, Əməkdar jurnalist Qulu Məhərrəmli, şair Rəşad Məcid, görkəmli xanəndə Süleyman Abdullayev, dünya şöhrətli alim Rafiq Əliyev, Şamil Əhmədlinin bəstəsi ilə ərsəyə gələn nəğmələri şövlə oxuyan Məhəbbət Kazimov... onlarca tanınmış simaların əhatəsində olan Şamilin kimliyi daha aydın görünür.

Şamil Əhmədli üçün həyat yolları həmişə rəvan olmayıb. Elə Qarabağın işğalı ilə bağlı yaşadığı həsrətlərin ağrısı ölçüyə gəlməz. Görünür, bu sarsıntılar da Şamil Əhmədlinin həyatında öz izini buraxıb. Xalq şairi Ramiz Rövşən yazır:

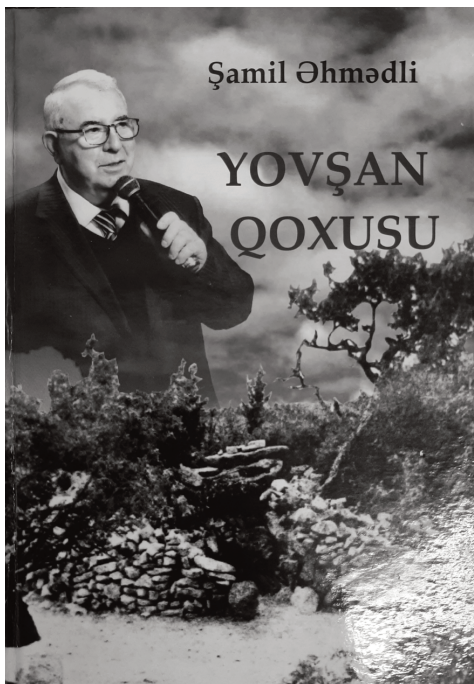
Xanəndənin söz şuxluğu, yaxud Şamil Əhmədlinin "Yovşan qoxusu" kitabı üzərində düşüncələr

Mənim üçün hər kitab bir aləmdir. Təkcə kitabın bəhs etdiyi mövzular, bu mövzuların zamana, dövrə münasibət müstəvisində yazılması həyatımızın rənglərini nə qədər göstərsə, hər kitab bütövlükdə müəllifin də mənəvi aləminin göstəricisi kimi diqqəti çəkir. Sözümlə canı odur ki, "Yovşan qoxusu" kitabı ilə daha bir maraqlı müəllifin, müdrik söz adamının kimliyini öyrənə bildim. Şamil Əhmədlini əvvəllər tanıyırdım. Nəşr üçün təqdim olunan kitabın elə ilk səhifələrindən əvvəl məlumatlardan öyrəndim ki, o həm də 70-80-ci illərdən üzü bəri həm el səhnəsində, toylarda, yığıncaqlarda, tədbirlərdə, həm də ekranda, efirdə, rəsmi yığıncaqlarda səsi ilə könülləri oxşayan, ruhları qanadlandıran muğam ustası, xanəndədir.

İlk tanışlığımız da qərribə oldu. Bir az əsəbi, bir az da yumorlu danışığı ilə təbiətinin az qala təzadlı görünən tərəflərini tez göstərdi. Heç əslində təbiət etibarlı ilə səmimi insan olduğundan xasiyyətinin hansısa bir tərəfini gizlətmək fikri də yoxdur. Yumorlu söhbətləri ilə gərginləşən məqamlara çox asanlıqla yumşaq, həlimlik gətirə bilir. Onun söhbətlərindən (eləcə də, yazılarından) açıq-aydın görünür ki, xalq dilini, Qarabağ mühitinin bütün şirinliyini varlığına yığıb. Xüsusilə canlı dili incəliklərinə qədər mənimsəməsi və bu canlılığı yazılarına da gətirməsi onu istər-istəməz ətrafındakıların diqqət mərkəzinə çəkir.

Kitabın adına baxıram: "Yovşan qoxusu". Əvvəlcə mənə qərribə gəldi. Az qala istədim ki, kitabın nəşr üçün təqdim olunan ilk nüsxəsini əlimə götürüb qoxulayım. Yəni ifadə kitab adı kimi mənə cəzb etmişdi.

Bilirəm ki, yovşan səhra, yarımsəhra bitkisidir. Xüsusilə, Qarabağın düzən yerlərində bu bitki çox yayılıb. Nəşə onun ətrində, qoxusunda nostalji hissləri oyatmaq gücü var. Hətta yovşan qoxusu ilə bağlı belə bir rəvayət də eşitmişəm. Deyirlər ki, bir müdrik öz vətənidən küsüb gedir. Nə illah edirlərsə, onu geri qaytara bilmirlər. Müdrik sarayı tərk edib gedəndən sonra hökmdar hiss edir ki, necə dəyərli bir insanı itirib. Ən çətin məqamlarında ondan məsləhət alardı. Onun ağıllı söhbətləri ilə fikrini nizamlayardı. Ölkənin hörmətli adamlarının heç birini qəbul etməyən müdriki geri qaytarmaq üçün tədbirlər təkür. Amma bir çarə tapı bilmir. Təsədüfən çöldə ov zamanı bir çobanla rastlaşır. Çobanın ağıllı söhbətlərini dinləyəndə deyir ki, mənim də bir müdrik dostum vardı, heyf ki, məmləkətdən çıxıb getdi. Çoban deyir ki, bəs niyə geri qaytarmırsan? Hökmdar da cavab verir ki, görünür, bərk inciyib. Heç kimin xahişini qəbul etmir.

düyü yerlərin canlı təbiəti, insanların ovqatı ilə real cizgilərlə verilib ki, bu hekayətləri oxuyan hər kəsi yaddaşın o tayında qalmış xatirələrinə qovuşdura bilir.

Çoxdandır, belə kitab oxumurdum. Oxucular üçün kitabın mahiyyətini ehtiva edən annotasiyanı - nəşr üçün hazırladığımız mətni də diqqətə çəkirəm: "Şamil Əhmədlinin "Yovşan qoxusu" adı ilə oxuculara təqdim olunan kitabına müəllifin qələmə aldığı canlı həyat hekayətləri, publisistik qeydləri və mahmı mətnləri daxil edilmişdir. Yazıların canlılığı, cəlbedici üslubda qələmə alınması oxucu marağını təmin edir. Kitabda həm də müəllifin yaxın dostlarının onun haqqındakı təəssüratları, münasibət-rəylərini əks etdirən yazılar da yer almışdır. Şamil Əhmədli tanınmış xanəndədir. İctimai mühitdə mənəvi keyfiyyətləri ilə həmişə diqqəti cəlb edib. Onun haqqında yazılmış və mənəvi mühitini əks etdirən "Gəl gedək yurda sarı" (Əli Rza Xələfli) bayatı-poemanın da maraqla oxunacağına inanırıq". Bu qeydlər əslində kitabın quruluşu haqqında da kifayət qədər dolğun məlumat verir.

Şamil Əhmədlinin nə qədər muğam adamı, musiqi adamı olduğunu onun səsi yazılmış video-kasetlərdən də, disklərdən də duymaq olar. Amma onun söz adamı olduğunu, zənnimcə, elə bu kitabdən də bilmək olar. Söz Şamilin mənəvi istinadıdır. Ayrı-ayrı hekayətlərində sözün başına elə bəzəklər vurur ki, az qala onun hər hekayətini bir canlı varlıq kimi qavrayırsan.

Xanəndələr ruh adamıdır. Necə ki, yazıçılar, şairlər ruh adamıdır. Onlar səsləri

ra doğma münasibəti ilə bağlıdır. Bəli, sevməsən, sevilə bilməzsən. Görünür, Şamil Əhmədliyə olan sevginin əsas qaynağı elə onun özüdür.

Kitabın "ön söz"ünü hissə-hissə təhlilə çəkmək istəməsəm də, bəzi məqamlardan yan keçə bilmirəm. Elə bil ki, sətirlərin şahidliyi onun yaşını birgə mənəvi boy artımını da gözlərimin qabağında keçirir: "Beləcə, Şamil Əhmədli el içində, camaat arasında səsinin işığında böyümüşdü. Mən Şamil Əhmədlini mağarda, toy məclislərində çox görmüşəm. Elə onun konsertlərdə, səhnədə odlu oxlarını da az dinləmişəm. Həmişə mənə elə gəlib ki, Şamil Əhmədlinin ruhundan qalxan bir od onun üzündə, gözündə işıq olur, işığa dönür. Şamil Əhmədli özündən gələn işıq ilə ətrafında bir cazibə yaradırdı. Onu toyda, mağarda dinləyəni, ya konsert səhnələrində tamaşaçısı olan hər kəsə elə gələrdi ki, işıq kənardan düşür, elə Şamil Əhmədlinin özündən yayılır. Allahdan gələn qismətdi. Şamil Əhmədli elə görkəmi ilə də harmonikdir, ahəngdardır, işıqlıdır, nurludur.

Onunla ünsiyyət tapan hər kəs Şamil Əhmədliyə isti bir dostluğun bünövrəsini qoyar, sarayını qurardı. Həmişə el içində olmağı Şamil Əhmədliyə meydan açıb. İnsanların hissələrinə, duyğularına səsi ilə doğmalaşmış. Doğma insanları isə bütövlükdə topluluq həmişə əzizləyir. Cəmiyyətdə onların yeri uca olur; doğma insanları hər kəs hörmətli tutur.

Zaman keçdikcə insanlar yaşa dolur. Yaddaş dəyişilir. Nəsillər bir-birini əvəz edir. Ancaq xalq üçün mənəvi sərvət hesab olunan nə varsa, unudulmur, xalqın sərvəti kimi yaddaş xəzinəsində özünə yer alır. Şamil Əhmədlinin yaradıcılığı - həm musiqi, həm də bədii söz yaradıcılığı kifayət qədər yaşarlılıq gücündədir. Onu yaxşı tanıyan gənclik dostu Əli Rza Xələfli bu məqamları da kitaba yazdığı "ön söz"də unutmur:

Şamil Əhmədlinin "Yovşan qoxusu" kitabı sözün həqiqi mənasında bir yaddaş iksiridir. Erməni vandalları Qarabağı bir qərinə işğal altında saxladı. Abad şə-

Bu qeydlər iki cəhətdən diqqəti cəlb edir. Birində Şamil Əhmədlinin yaşadığı sarsıntıların izi görünür, digərində isə Şamilin istedadına, könülləri oxşayan ecazkar səsinə vurğunluq duyulur. Dünya şöhrətli Rafiq Əliyev də maraqlı mülahizələri ilə Şamilin şəxsiyyətini dəyərləndirir:

* Şamil Əhmədli dostlarına, doğmalara nə qədər sədaqətlidirsə, bütün varlığı ilə də doğma Qarabağa, bütövlükdə vətənə sədaqətlidir. Və, zənnimcə, Şamil Əhmədlinin "Yovşan qoxusu" kitabı vətənə sevginin təzahürü kimi ərsəyə gəlib. Xalq artistləri Ramiz Həsənoğlunun, Xamis Muradovun, Əməkdar jurnalist Qulu Məhərrəmliyə, yazıçılar birliyinin sədr müavini Rəşad Məcidin Şamil haqqında yazıları da onun təbiətinin ən maraqlı tərəflərinə işıq tutur.

"Yovşan qoxusu" kitabında dostum Əli Rza Xələflinin Şamil Əhmədlinin həyatına, mənəvi mühitinə işıq tutan bir poeması da verilib. "Gəl gedək, yurda sarı" adı ilə təqdim olunan əsər bayatı-poema janrında yazılıb. Bu janrın ədəbiyyatımızda nümunəsi çox azdır. Görkəmli şair Hüseyin Kürdoğlunun bu janrda poema yazdığı məlumdur. "Gəl gedək, yurda sarı" bayatı-poema isə bu janrın nadir nümunələrindən biridir.

"Yovşan qoxusu" həyat hekayətləri, publisistik qeydlər, müəllif haqqında dostların sözünü özündə ehtiva edən yaddaş abidəsidir. Bu kitab bizim "3 sayılı Bakı mətbəəsi" ASC-də nəşr olunub.

Düşünürəm ki, Şamil Əhmədli duzlu, yumorlu qələmini bundan sonra da işlədəcək, maraqlı hekayətləri ilə oxucularına xoş ovqat bəxş edəcək.